

Перспективними напрямками подальших розвідок у розрізі обраної тематики можуть бути розробка оптимальної моделі оцінювання конкурентного потенціалу ЗВО та прийомів і методів управління даним потенціалом.

### *Література*

1. Гуцалюк О. М., Наволокіна А. С. Взаємозв'язок та формат взаємодії освіти, бізнесу та держави в умовах конкуренції. Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 квітня 2018 р., м. Маріуполь). Маріуполь, 2018. С. 40–42.

2. Наволокіна А. С. Теоретичні підходи до формування конкурентоспроможності закладів вищої освіти. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 3. С. 164–173.

---

**Плинокос Д. Д.**

кандидат економічних наук, доцент

**Цавалюк К. А.**

фахівець відділу МД та РІС

НУ «Запорізька Політехніка»

## **АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ**

Сьогодні наша країна зіткнулась з масштабною проблемою – міжнародною освітньою міграцією української молоді. Проблема такої міграції перш за все ускладнюється тим, що українські студенти, які отримують освіту за кордоном, є потенційними трудовими мігрантами. Це може призвести до зниження людського капіталу України.

Питанням академічної мобільності та її ролі у розвитку людського капіталу присвячені праці таких вчених як Гринькевич О.С., Захарченко С.В., Кізілов О.І., Квіск М. та ін.

Водночас, необхідність перетворення академічної мобільності на важливий чинник розвитку людського капіталу України та забезпечення її конкурентоспроможності на міжнародній арені зумовлюють необхідність досліджень сутності академічної мобільності та її впливу на соціально-економічний розвиток держави.

Сутність академічної міграції можна визначити як масове соціально-економічне явище, пов'язане з переміщенням людей за межі регіону чи країни постійного проживання з метою підвищення свого освітнього рівня та здобуття знань [1, с. 327-333].

Академічна міграція може бути розглянута з двох сторін: як міграція освітня, тобто включає академічну мобільність студентів, викладачів і

науковців, і як міграція трудова, міграція висококваліфікованих кадрів, адже вчені - це частина ринку праці.

Особливістю академічної міграції є її ширша мотивація, ніж просто прагнення до підвищення рівня життя. Для вчених, крім матеріальної оцінки їх здібностей і знань, велике значення при прийнятті рішення про переїзд мають такі чинники як можливості ведення професійної діяльності та професійного зростання, наявність технічних умов для роботи (дорогого устаткування, реактивів та ін.), наукової інфраструктури та кола вузькоспеціального спілкування.

Поняття «академічна міграція» не має жорстких меж у своєму визначенні. У положенні про академічну мобільність студентів вищих навчальних закладів України Міністерства освіти і науки України вказано, що це явище дає можливість переміщуватися до інших вишів задля обміну досвідом, отримання доступу до провідних освітніх та наукових центрів, накопичення додаткових кредитів, поглиблення своїх знань і умінь[2].

Широкий діапазон самого визначення академічної мобільності дозволяє розглядати його в трьох основних формах. У будь-якому випадку це явище належить до виду сезонної міграції населення. Адже виконання даної освітньої програми можливе лише на певний чітко визначений, лімітований строк.

Перша форма академічної мобільності студентів та викладачів тісно пов'язана із партнерськими зовнішніми зв'язками їхнього ЗВО. До цієї форми належать програми подвійного дипломування, спільних ступенів, коротко- і середньострокових програм обміну. Друга форма полягає у самостійному виборі особи, яка навчається, свого освітнього вектору. Тобто студент самостійно обирає іноземний ЗВО для стажування чи магістерської підготовки. У такому випадку всі матеріальні та нематеріальні видатки покриваються самим студентом. Третя форма академічної мобільності ключовим аспектом ставить можливість працевлаштування. Тобто, особи, які навчаються, обирають певний вид послуг іноземного ЗВО (цикл тренінгів, курсів, тощо), з можливістю отримання додаткового сертифікату, наявність якого підвищить затребуваність даної особи на ринку праці.

Крім того в сучасних реаліях набуває розвитку новий спосіб здійснення академічної мобільності, навчання та отримання освітніх послуг – дистанційна освіта. Сучасні технології надають широкий спектр інструментів від онлайн курсів та лекцій до віртуальних турів та дистанційних конференцій.

Академічна міграція – невід'ємна форма існування інтелектуального потенціалу, що відображає реалізацію внутрішніх потреб цього потенціалу в русі та просторі соціальних, економічних, культурних, політичних взаємин і взаємозв'язків. Вона, з одного боку (з позиції територійприбуття-вибуття), може розглядатися як сукупність переміщень освітніх мігрантів, а з другого (з позиції освітнього мігранта) – як сукупність переміщень для досягнення мети міграції [3].

Академічна міграція набуває особливого розмаху, вона є актуальною в усьому світі вже протягом останніх десятиліть, особливо в контексті трансферу науки і знань.

У сучасних умовах домінуючим фактором, який зумовив активізацію міграційних процесів в Україні, є політичний. В останні кілька років посилилася як внутрішня, так і зовнішня академічна міграція. Це сталося через конфлікт на Донбасі, макроекономічну кризу, погіршення добробуту населення, високий рівень безробіття серед молоді. Найбільша кількість внутрішніх мігрантів - з регіонів зони АТО, а також прилеглих областей.

Дослідження процесів міжрегіональної академічної міграції засвідчив її негативний вплив на маленькі міста та села: зниження трудового потенціалу села чи регіону; вимивання з сільських районів освіченого прошарку населення, що зменшує резерви для підйому цих територій; зростає соціальна напруженість в містах.

Динаміка зростання українців у іноземних ЗВО з 2009 по 2019 роки склала 129%. Країни, що користуються попитом в українських студентів: Польща, Німеччина, Канада, Італія, Чехія, США, Іспанія, Австрія, Франція та Угорщина. Високі темпи зростання українських студентів у польських ЗВО дають підстави називати Польщу одним із основних конкурентів України на ринку освітніх послуг.

Для України серйозною проблемою є недостатня увага з боку держави до розвитку науково-технічної сфери та її фінансування. Сьогодні понад 30% українських вчених працюють за межами України. Найбільшу кількість кандидатів наук наша держава втратила у міграційному потоці до США, Німеччини, Польщі та Канади.

На державному рівні необхідно проводити роботу з подальшої інтернаціоналізації системи освіти України, пришвидшувати та ініціювати мобільність викладачів, українських та іноземних студентів, заохочувати українських студентів та викладачів до академічної мобільності, ініціювати набуття досвіду в рамках участі в міжнародних програмах, подіях та заходах. Це дозволить перетворити академічну мобільність на потужний чинник розвитку людського капіталу України.

Водночас держава має спрямувати свою політику на розвиток та ефективне використання інтелектуального потенціалу шляхом: забезпечення фінансування наукової сфери на достатньому рівні; забезпечення гідної заробітної плати у науковій сфері; забезпечення оновлення матеріально-технічної бази науково-дослідної сфери; стимулювання вітчизняного бізнесу до ефективного використання наукових розробок українських вчених; створення сприятливіших умови життя для населення; зміни підходу до навчання, розширення й поглиблення на українському ринку інноваційних методик навчання; адаптації міжнародного досвіду, запровадження нових фінансових й сервісних інструментів й механізмів, розробки спільних освітніх проектів з іншими країнами; заохочення іноземних студентів до навчання в Україні.

### *Література*

1. Kizilov O. Academic Mobility of Ukrainian Students: Intentions, Involvement and Obstacles / O. Kizilov, A. Rapoport, K. Kizilova // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. – 2014. –

Вип. 20. – С. 327-333.

2. Положення про академічну мобільність студентів [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.mon.gov.ua/img/zstored/files/doc\\_25122012\\_001.doc](http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/doc_25122012_001.doc)

3. Філатов В.М. Специфічні ознаки освітньої міграції та її місце в структурі міграційних потоків [Електронний ресурс] / В.М. Філатов, Я.В. Ромашова // Ефективна економіка. – 2014. – № 2.

---

**Сочинська-Сибірцева І. М.**

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

## **ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ HR-МЕНЕДЖЕРІВ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ**

Економічні реалії в Україні та світі наголошують, що епоха зростання підприємств внаслідок розвитку матеріальних активів завершується. В умовах відкритості ринків матеріальних ресурсів, розширення можливостей і подолання перешкод залучення інвестицій, суттєво зменшується значущість їх для забезпечення конкурентних переваг. Успішно конкурувати за допомогою товарів і послуг тепер практично неможливо: більшість з них легко копіюються і моментально втрачають цінність. Унікальними залишаються лише людські ресурси і здатність організації їх залучати і утримувати. Такий стан речей формує нові виклики для HR-менеджерів. У теперішні часи роль таких нематеріальних ресурсів як професійні та персональні якості HR-менеджерів, особиста репутація і талант набувають першочергового значення. Проте, забезпечення підприємства такими ресурсами пов'язане з необхідністю, по-перше, визначення якісного складу нематеріальних активів, які забезпечують стратегічний успіх підприємства; по-друге, залучення та «інсталяція» їх у підсистеми підприємства (виробничу, фінансову, організаційну, управлінську). Діяльність HR-менеджера нині важко уявити без використання сучасних практичних інструментів, методичних засобів і процедур оцінювання навичок, здібностей та умінь працівників. В умовах високої конкурентної боротьби за компетентних фахівців менеджери повинні вміти знайти на ринку праці потрібних виконавців, зацікавити їх роботою в організації, створити необхідні умови для максимально ефективного використання їхнього потенціалу. Тому від умінь професійно обирати і впроваджувати сучасні методичні прийоми, інструменти і процедури підбору, залучення і використання персоналу за різних економічних умов залежить ефективність та успішність всієї організації.

Один із найпоширеніших поглядів на цю проблему ґрунтується на застосуванні інноваційних технологій у вищій освіті, що обумовлені цілою низкою перетворень, серед яких: розробка та введення в дію нового покоління стандартів побудованих на компетентнісному підході, переосмислення ролі